

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ім. Д.О. АЛЬПЕРНА

Навчальний рік 2021-2022

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ З ОСОБЛИВОСТЯМИ
ДИТЯЧОГО ВІКУ»**

Нормативний чи вибірковий освітній компонент – нормативний

Форма здобуття освіти – очна

Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 228 «Педіатрія»

Спеціалізація (за наявності) –

Освітньо-професійна програма – «Педіатрія», другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс – III

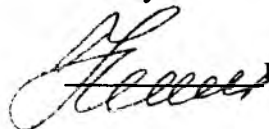
Силабус навчальної дисципліни
затверджена на засіданні кафедри
патологічної фізіології
ім. Д.О. Альперна

Ухвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки

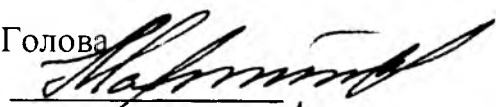
Протокол від
“ 18 ” травня 2019 року № 11

Протокол від.
“23” червня 2019 року № 7

Завідувачка кафедри

 проф. Ніколаєва О.В.

Голова

проф. В.Д. Марковський

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Ніколаєва Ольга Вікторівна, завідувачка кафедри, д.мед.н., професор
2. Шутова Наталя Анатоліївна, завуч кафедри, к.мед.н., доцент
3. Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівна, доцент кафедри, к.мед.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Ніколаєва Ольга Вікторівна – доктор медичних наук, професорка, завідувачка кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, спеціалізація «Патологічна фізіологія».
Контактний тел.: +380504036650; E-mail: nikolayevaov@gmail.com

Шевченко Олександр Миколайович - професор кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна фізіологія».
Контактний тел.: +380509616149;
E-mail: om.shevchenko@knu.edu.ua

Сафаргаліна-Корнілова Надія Асхатівнана – доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія», «Кардиологія». Контактний тел.: +380677482712;
E-mail: na.safarhalyna8757@knu.edu.ua

Шутова Наталія Анатоліївна – завуч кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія». Контактний тел.: +380500100776; E-mail: na.shutova@knu.edu.ua

Ковальцова Маріна Вікторівна – доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, спеціалізація «Патологічна фізіологія».
Контактний тел.: +380960066651; E-mail: mv.kovaltsova@knu.edu.ua

Сулхдост Інна Олександрівна – доцент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».
Контактний тел.: +380958605077; E-mail: iio.sulkhдост@knu.edu.ua

Кузнецова Мілена Олександрівна – асистент кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, спеціалізація «Патологічна фізіологія».
Контактний тел.: +380502285994; E-mail: mkusya1605@gmail.com

Контактний тел. та E-mail кафедри: тел. (057) 707-73-40, Pathophys.khnm@gmail.com

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації: платформа згідно з розкладом;

Локація: заняття проводяться в умовах кафедри патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна ХНМУ, дистанційно – Google Meet, Microsoft Teams Meeting, Moodle, ZOOM.

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Патофізіологія з особливостями дитячого віку» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія» другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «228 «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Патофізіологія з особливостями дитячого віку – наука про загальні закономірності виникнення, розвитку і закінчення хвороби у дітей різного віку. Головна мета патофізіології як навчальної дисципліни - закласти теоретичні основи розуміння студентами особливості етіології, патогенезу і клінічних проявів хвороби дитячого віку.

Патофізіологія складається з двох розділів: загальна нозологія, типові патологічні процеси; патофізіологія органів і систем. Перший розділ містить основні положення вчення про хворобу, етіологію та патогенез, розкриває суть хвороботворного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, типові патологічні процеси. Другий розділ передбачає вивчення основних закономірностей функціональних і структурних порушень та змін, які виникають під впливом патогенних чинників, та загальних закономірностей розвитку захворювань окремих органів і систем, які трапляються в клінічній практиці.

Викладання проводиться за принципами доказової медицини з використанням діючих стандартів світових фахових товариств.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності, перш за все функціонального характеру, які вивчають перебіг захворювання, механізми резистентності, видужання та завершення хвороби.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити. Зміст програми з клінічної патофізіології передбачає використання знань, вмінь і навичок з нормальної анатомії та фізіології, патологічної анатомії, медичної біології, мікробіології, медичної інформатики, основ біофізики, біохімії, медичної генетики, фармакології, епідеміології та принципів доказової медицини, екстреної та невідкладної медичної допомоги, історії медицини, філософії. В свою чергу, знання патофізіології професійно інтегровані в спеціальні клінічні дисципліни.

Постреквізити. Вивчення дисципліни передбачає використання вмінь і навичок пошуку, критичного сприйняття, аналізу і оцінки джерел інформації, ведення дискусії, діалогу, усної та письмової аргументації, публічних виступів при вивченні суміжних дисциплін протягом 4 року навчання; є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є навчання студентів комплексу медичних знань для кращого розуміння механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому дитячому організмі.

Кінцеві цілі вивчення патофізіології: Сучасний фахівець повинен володіти достатнім об'ємом знань з патологічної фізіології, особливості патологічної фізіології дитячого віку та вміти користуватись набутими навиками в практичній роботі. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе адекватно підібрати засоби і методи фізичної реабілітації сприяючи швидшому відновленню.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- Викласти теоретичні основи та сформувані у студентів науково-обґрунтовані сучасні уявлення про хворобу, механізм розвитку того чи іншого патологічного стану; поняття про етіологію і патогенез, про причинно-наслідкові зв'язки, закономірності розвитку хвороби і види розрешення;
- формування у студентів наукового світогляду, виховання гармонійно розвиненої особистості, що досконало володіє професійним знанням лікаря.

В професійному аспекті перед патологічної фізіологією в процесі підготовки фахівців стоять важливі дидактичні завдання у формуванні знань та навичок.

Згідно з вимогами ОПП студенти повинні:

Знати:

- загальні та спеціальні фундаментальні та професійно-орієнтовані знання, уміння, навички з патологічної фізіології, компетентності, що необхідні для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді
- знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

Вміти:

- застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій
- оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень
- встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання
- визначати характер, принципи лікування захворювань
- проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги
- оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами

компетентностей:

інтегральні:

Здатність студентів розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

- Здатність застосовувати знання механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому організмі в практичних ситуаціях
- Здатність до здійснення саморегуляції, здатність до адаптації та дії в новій ситуації

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

спеціальні (фахові, предметні):

- Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
- Здатність до визначення патогенетичних принципів лікування захворювань
- Здатність до діагностування невідкладних станів
- Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
- Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Здатність спілкуватися державною мовою (усно, письмово); використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 228 «Педіатрія» Спеціалізація:	Рік підготовки (курс):	
		3-й	3-й
		Семестр	
		5-й	6-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 100 самостійної роботи студента – 80	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Лекції	
		16 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	34 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		40 год.	40 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид підсумковою контролю: іспит			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Предмет і задачі патофізіології. Методи патофізіологічних досліджень. Вчення про хворобу, етіологію та патогенез.	2	Вступна
2	Алергія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Аутоімунні захворювання.	2	Тематична з візуалізацією у вигляді мультимедійної презентації
3	Запалення: види, прояви. Етіологія, патогенез гострого та хронічного запалення.	2	
4	Пухлини. Особливості пухлинного росту. Етіологія і патогенез пухлинного росту.	2	
5	Порушення вуглеводного обміну. Цукровий діабет.	2	Проблемна з використанням мультимедійної презентації

6	Патологія водно-сольового обміну.	2	Проблемна-тематичні з використанням мультимедійної презентації
7	Порушення кислотно-основного стану.	2	
8	Патофізіологія системи крові. Еритроцитози. Анемії.	2	
9	Лейкоцитози, лейкопенії. Лейкози.	2	
10	Патофізіологія системи кровообігу. Недостатність серця.	2	
11	Патофізіологія судин. Артеріальна гіпертензія. Атеросклероз.	2	
12	Патофізіологія зовнішнього дихання. Дихальна недостатність.	2	
13	Патофізіологія системи травлення і печінки.	2	
14	Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність.	2	
15	Патофізіологія екстремальних станів.	2	
	Всього	30	

2.2.2 Семінарські заняття немає

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет і задачі патофізіології. Методи патофізіологічних досліджень. Основні етапи розвитку патофізіології.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
2	Патогенна дія на організм фізичних чинників.	2		
3	Патологія реактивності. Бар'єри. Порушення фагоцитозу	2		
4	Імунологічна реактивність	2		
5	Алергія.	2		
6	Практичні навички з теми «Загальна нозологія. Патогенна дія факторів зовнішнього середовища. Роль внутрішніх чинників в патології».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
7	Типові порушення периферичного кровообігу і мікроциркуляції.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація,	Усне опитування; письмове опитування; тестовий
8	Запалення.	2		
9	Гарячка.	2		

10	Пухлини.	2	відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	контроль; творчі завдання;
11	Гіпоксія.	2		
12	Практичні навички з теми «Типові патологічні процеси».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
13	Порушення вуглеводного обміну.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
14	Порушення водно-сольового обміну.	2		
15	Порушення кислотно-основного стану.	2		
16	Практичні навички з теми «Типові порушення обміну речовин».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
17	Зміни загального об'єму крові. Якісні зміни еритроцитів і лейкоцитів. Еритроцитози. Постгеморагічна анемія.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
18	Анемії: визначення поняття, загальні клінічні та гематологічні прояви. Анемії, спричиненні порушенням еритропоезу. Гемолітичні анемії.	2		
19	Лейкоцитози. Лейкопенії.	2		
20	Лейкози.	2		
21	Порушення системи гемостазу.	2		

22	Практичні навички з теми «Патологія крові».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
23	Патофізіологія системи кровообігу. Недостатність кровообігу. Патофізіологія серця. Недостатність серця.	2	Розповідь- пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
24	Аритмії серця.	2		
25	Коронарогенні ушкодження міокарда. Вінцева недостатність. Ішемічна хвороба серця. Інфарк міокарда. Кардіогенний шок.	2		
26	Патофізіологія кровоносних судин. Артеріальна гіпер- та гіпотензія. Судинна недостатність. Атеросклероз.	2		
27	Патофізіологія зовнішнього дихання. Дихальна недостатність.	2		
28	Практичні навички з теми «Патофізіологія системного кровообігу і зовнішнього дихання».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
29	Патофізіологія системи травлення. Недостатність травлення. Патофізіологія печінки. Печінкова недостатність.	2	Розповідь- пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, кейс-метод, метод «Мозковий штурм», вебінар, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
30	Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність.	2		
31	Патофізіологія ендокринної системи.	2		
32	Патофізіологія нервової системи.	2		
33	Патофізіологія екстремальних станів: шок, колапс.	2		
34	Патофізіологія екстремальних станів: коми.	2		
35	Практичні навички з теми «Патофізіологія системи травлення, печінки, нирок». «Патофізіологія регуляторних систем (ендокринної, нервової) та екстремальних станів».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
	Всього за рік	70		Іспит

2.2.4. Лабораторні заняття немає

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю	
1	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок)	10	Самостійна робота студентів з літературою, підготовка рефератів, Використання тестових завдань для самоконтролю	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль	
2	Патогенна дія інфрачервоних та ультрафіолетових променів. Ураження, спричинені радіохвилями діапазону надвисокої частоти. Патогенна дія електричного струму. Хімічні патогенні чинники. Інтоксикації.	4			
	Роль спадковості, конституції, вікових змін в патології.	2			
	Аутоімунні захворювання. Патофізіологія сполучної тканини.	2			
	Патофізіологія клітини.	2			
	Порушення енергетичного обміну. Порушення обміну вітамінів.	4			
	Голодування	2			
	Індивідуальна робота	6			Виступ на задану тему; підготовка презентації
	Підготовка до підсумкового заняття (Розліли з типові патологічних процесів)	8			Комп'терна атестація, Усне опитування.
	Підготовка до практичних занять (теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок):	12			Самостійна робота студентів з літературою, підготовка рефератів, Використання тестових завдань для самоконтролю
	Васкуліти	2			
	Судинна недостатність . Атеросклероз.	2			
	Особливості респіраторного дістрес-синдрому у дитячому віці.	2			
	Патогенетичні особливості першої медичної допомоги при розвитку екстремальних станів у дітей.	4			
	Індивідуальна робота	10	Виступ на задану тему; підготовка презентації		
	Підготовка до підсумкового заняття з патофізіології органів і систем.	8	Комп'терна атестація, Усне опитування		
	Всього за рік	80		Іспит	

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ» від 21.08.21, № 181.

Організація поточного контролю. Викладачі слідкують за тим, щоб кожен студент отримав необхідну компетенцію в напрямках, що входять до тем практичних занять. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: тести, розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, контроль засвоєння практичних навичок. Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД) на кожному практичному занятті здійснюється за традиційною 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті, підсумкового заняття та іспиту.

Оцінка з дисципліни. Підсумковий бал за ПНД та підсумкове заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми, які перераховуються у бали з використанням таблиці 1

Таблиці 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення іспиту

Вирішення пакету тестових завдань проводити на останньому занятті в семестрі, який включає базові тестові завдання у кількості не менше **30 тестів**. Критерій оцінювання – 95% вірно вирішених завдань; «склав – не склав».

Оцінювання засвоєння теоретичних знань за всіма темами дисципліни в день іспиту.

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни (таблиця 2)

Таблиця 2

Частина іспиту	Кількість питань	«5»	«4»	«3»
Практична: ситуаційні завдання	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Теоретична: білет	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Всього	8	80	68	50

Під час іспиту **максимальна кількість балів, яку студент може набрати, становить - 80, мінімальна – 50 балів.**

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо під час іспиту. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить **min – 120 до max – 200.**

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття і диференційований залік.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Оцінки "F_x" або "F" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-мето-дичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами (таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: У-5.03Б – іспит.

3.2. Питання до заліку та іспиту:

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

3.3. Контрольні питання

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

3.4. Індивідуальні завдання

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за виконання завдань викладачем:

- доповідь реферату на практичному занятті 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на практичному занятті 0-3 бали;
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-5 балів;
- участь у Всеукраїнській олімпіаді – 5-10 балів

Бали за індивідуальні завдання студента (загалом не більше 10 балів) можуть додаватися як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з дисципліни.

3.6. Правила оскарження оцінки

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти мають право обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуальне. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування **електронними гаджетами** під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Студенти з особливими питаннями можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

ХНМУ забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Усі студенти ХНМУ захищені «Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті», що розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями.

Дане Положення розроблене на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам або співробітникам університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Студентам важливо дотримуватися **правил належної поведінки в університеті**. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого і має медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;

- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи **охорони праці** шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен здобувач вищої освіти має знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра патологічної фізіології ім. Д.О. Альперна підтримує **нульову толерантність до плагіату**. Від студентів очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ
- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.
- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Патолофізіологія: підручник / Ю.В. Биць, Г.М. Бутенко, А.І. Гоженко та ін.; за ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталя. – 6-е вид., виправл. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 752 с. +4 с. кольор. вкл.
2. Атаман О.В. Патолофізіологія: в 2 т. Т 1. Загальна патологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. заклад. / О.В. Атаман. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 592 с.: іл.
3. Атаман О.В. Патолофізіологія: підручник: в 2 т. Т 2. Патолофізіологія органів і систем / О.В. Атаман. – Вид. 2-ге, стер. – Вінниця: Нова Книга, 2017. – 448 с.:
4. Патолофізіологія / За ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталя. – 4-е вид. переробл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2014. – 752 с.
5. Pathophysiology – Патолофізіологія / Н.В. Сімеонова; за науковою редакцією В.А. Міхньова. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 544 с.
6. General and Clinical Pathophysiology / Edited by A.V. Kubyshkin. – Vinnitsia: Nova Knyha Publishers, 2011. – 656 p.

Допоміжна

7. Robbins Pathology basis of disease / V. Kumar, A.K. Abbas, N. Fausto, J.C. Aster. – 8th ed., 2010. – 1450 p.
8. Атаман О.В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях. Навчальний посібник / видання третє, доповнене та перероблене. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 547 с. Іл.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15755>
2. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22731>
3. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/8974>
4. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15>
5. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/21865>
6. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13705>
7. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1371>
8. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13723>
9. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13751>
10. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/137>
11. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13772>
12. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
13. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13774>
14. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
15. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13771>

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

1.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=19

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx